

Važtanček

a Jaskyniarik

Ján Bojničan

Važtanček a Jaskyniarik

Ján Bojničan

Ilustrátorka: Daniela Rakytová

Návrh obálky: Daniela Rakytová

OBSAH

Važtanček a Jaskyniarik	4
Meandre Lúžňanky	10
Prales Hučiaky	14
Brankovský vodopád	19
Vrbické Pleso	22
Ďumbier	26
Ohnište	30
Biely a Čierny Váh	33

Važtanček a Jaskyniarik

K

aždé ráno popri sedliackych domoch odchádzal na lúku a na úpätie vrchov, malý chlapec chudý ako palica. Na hlave tmavý širák previazaný výraznou červenou stužkou a pod širákom ukrýval kučeravé blond'ové vlasy. V ruke mal drevenú píšťalku, ktorú mu vystrúhal jeho ocko a na pleci malý batoh, kde mu mamka zabalila desiatu, aby nebol hladný, keď príde domov až pred zotmením. Chlapec býval na gazdovskom dvore v malej dedinke na Hornom Liptove, ktorá sa volala Važec a chlapca, ktorého všetci poznali ako pasie ovečky na važeckých lúkach, nevolali inak ako Važtanček. Hrdo si kráčal a pískal na píšťalke a pri bráne, kde bývali gazdovia, už naňho čakali ovečky. Ovečky sa tešili, že pôjdu na lúku neďaleko dediny a budú sa môcť nielen napásť, ale aj sa pohrať. Tešili sa aj na Važtančeka, ktorého mali rady, lebo nebol to zlý chlapec, hoci bol veľký chvastúň. Rád sa chválil, aký je on sveta skúsený, ako pozná celý svet, kde všade bol a všetko videl. Ešte aj ovečkám dohovárал a vysmieval sa im, keď náhodou zablúdili. Veľa skúsených drotárov, murárov, pltníkov, ľudí, čo prešli kus sveta, sa mu smiali, aj mu dohovárалi, aby si nevymýšľal. Ale on rozprával, ako sa plavil na mori, ktoré sa nachádza za Nízkymi Tatrami, piesok na stavbu dedinského chodníka bol zobrat' na púšti, ktorá sa podľa ,ho nachádzala len dva dni chôdze od ich chotára. A tak si Važtanček hrdo vykračuje a píska na píšťalke. Ovečky, ktoré ho už čakali pred bránou, ho vítali a robili si z neho posmech.

„Dobré ráno, Važtanček. Dnes bude pekné počasie, tak nám bude dobre na lúke plnej zelenej trávy.“

„Dobré ráno, sestričky. Dobré nám bude, veru dobre. Béé. Len aby nám Važtanček neodišiel do neznámych krajov. Lebo sa veru nemusí do večera vrátiť? Kto nás privedie späť?“

Ovečky sa začali smiať, ešte šťastie, že im Važtanček nerozumel. Ten si pískal na píšťalke a ovečky kráčali za ním. Spokojne sa pásli a hrali na lúke. Takto to išlo deň za dňom. Važtanček si položil batoh na zem vedľa starého vysokého stromu.

„Ukážte sa mi, moje ovečky. Jedna, druhá, tretia... a siedma. Všetky ste mi tu.“ Porátal si ovečky a ľahol si do trávy. Do úst si dal steblo trávy a spokojne strážil ovečky.

„Len mi nikde neutečte! Kde vás budem potom hľadat?“

„Bée, bée, neutečieme. Prečo by sme utekali, keď nám je tu dobre. Lepšiu trávu ani nenájdeme,“ odpovedali ovečky, no Važťanček im nerozumel.

„Aj keby ste mi utiekli, ja by som vás našiel. Keď som našiel stratené ovečky v samotnej veľkej Amerike, tak na malom Liptove sa mi nemôžete stratit'. Tu poznám každý kút, každú lúku alebo rieku.“

„Poznáš, veru poznáš.“ smiali sa ovečky, ktoré to chválenie a klamstvo počúvali každý deň.

„Počujete. sestričky, aj v Amerike bol. To je cestovateľ. Ale ďalej ako za dedinu ani nohu nevystrčil.“

Ktovie dokedy by si z Važťančeka ovečky posmech robili, keby našho niekto nezačal kričať.

Pretože boli veľmi zvedavé, stíchlí, počúvajúc, kto príde a o čom sa budú rozprávať.

„Važťanček, zas sa chváliš! Ale si len vymýšľaš. Kedy si bol v Amerike?“ nahnevane prichádzal k Važťančekovi čudný malý chlapík. Od malého chlapca bol ešte o dve hlavy menší. Bol to permoník, ktorý býval už celé storočia v neďalekej Važeckej jaskyni.

Permoník mal na sebe červený kabátec, veľké čierne čizmy a smiešnu červenú čiapku. Pod veľkým nosom mal velikánske doširoka rastúce fúzy, pod nimi sa vynímala veľká čierna brada. Bol to dobrý škriatok Važeckej jaskyne, ktorý strážil jej nádhernú výzdobu. Málokto ho ale videl, a preto ľudia ani neverili, že vôbec existuje. Ale Važťanček, ktorý s ovečkami chodieval popri jaskyni, ho stretol a stali sa kamarátmi.

Pretože býval v jaskyni, tak ho chlapec volal Jaskyniarik. Permoník sa vôbec nehneval, práve naopak, to meno sa mu páčilo.

„To si ty, Jaskyniarik? A čo sa do mňa staráš. Či si bol ty so mnou v Amerike?“

„Joj, či si ty len chvastúň, Važťanček. Ved' od svojho chotára si ani nos nevystřčil.“

„Akoby nie! Bola to ďaleká cesta a aké neznáme krajiny som navštívil počas mojej cesty.“

„Ďaleká cesta to je. V tom jedinom máš pravdu. Ale tvoja pravda ďalej končí.“

„Čo ty vieš, Jaskyniarik. Pozri sa len na seba, aký si malý. Samozrejme, že by si tam nezašiel.“

„No tak mi povedz, ty mudrlant, ako si tam išiel?“ permoník si dal ruky vbok a čakal, ako učiteľ čaká na odpoveď svojho žiaka.

„Ako, ako...“ zaváhal trochu Važťanček. „Veľa som kráčal pešo. A potom som šiel zase pešo. A potom...“

„Potom si šiel zase pešo,“ vysmieval sa mu permoník.

„Tak, ako vravíš. Stále pešo, až do Ameriky.“

„A cez more si ako prešiel?“

„More? To sú len reči chvastúňov. Never tomu. To sa len ľuďom chcú zapáčiť, hovoria, čo všetko prežili a akí sú veľkí cestovatelia.“

„Tak chvastúni, vravíš! A žiadna voda tam nie je?“ krútil hlavou permoník.

„Ále voda! Taká mláka! Nohavice som si trocha vytiahol nad kolená a prebehol som cez ňu.“

Náhle sa rozfúkalo a niekto sa začal hlasno chichúňať. Čím bol smiech hlučnejší, tým viac začal fúkať vietor. Jaskyniarik ani Važťanček nevedeli, čo sa robí.

„Kto sa tu smeje?“ hneval sa Važťanček.

„To sa ja smejem. To sa ja smejem. Ospravedlňujem sa, nechtiac som vypočul váš rozhovor. To ma tak rozosmialo. O takej ceste do Ameriky som ešte nepočul. Ísť pešo a prebehnúť cez vodu!“

„Kto je to ja. Ukáž sa nám!“

Zrazu sa pred nimi zjavil čudný chlapík. Bol vysoký, chudý a na hlave mu povievali dlhé, strapaté vlasy. Chlapík sa po lúke neprechádzal, nad ňou si len spokojne poletoval. Keď sa už dosť nasmial, oslovil dvoch prekvapených kamarátov.

„Ja som vetrík. To ja pofukujem po lúke, privolávam mraky a rozbúrim vodnú hladinu.“

„Aj keď si vetrík, nepatrí sa počúvať cudzie rozhovory!“ hneval sa chlapec.

„Nepočúval som vás, no keď pofukujem, tak som všade. Niet na svete miesta, kde by sa vietor nedostal. A tá tvoja cesta do Ameriky! Vraj cez vodu prebehol!“

„A čo sa staráš vetrík. Ja viem ako som prešiel cez vodu.“

„Važťanček, ja pofukujem po krajine každý deň a nikdy som ťa nevidel ísť ďalej ako za lúku.“

„Ja nepoznám svoj rodný Liptov? Svoj kraj prejdem so zažmúrenými očami! Niet kopca, rieky, žiadneho miesta, kde som nebol!“

„Tak ty nás neprestaneš klamať, Važťanček?“ To sa už vetrík rozhneval a od hnevu začal pofukovať silnejšie. Ale chlapec trval na svojom a nechcel si priznať pravdu.

„Ako chceš, Važťanček. Splním ti pranie. Dám ti možnosť cestovať po rodnom kraji, aby si ho poznal. Ale nebude to také ľahké. Pre tvoju pýchu prídeš o niečo, čo máš rád a nájdeš to na miestach, ktoré sú ozdobou Liptovského kraja.“ Vetrík zafúkal a stratil sa.

„Vidíš, aký bol vetrík nafúkaný? Keď videl, že mám pravdu, radšej išiel fúkať niekde inde.“

Jaskyniarik sa len chytil za bradu. „Ale si ty hlupák, Važťanček. Takto klamať vetríku! To nedopadne dobre.“

„Ale netáraj, Jaskyniarik. Už odišiel, aspoň máme od neho pokoj.“

„A tie slová, že prídeš o niečo, čo máš rád, ťa netrápia?“

„Ále, vetrík je táraj! Keby som sa zaoberal takýmito pletkami, nikdy by som nebol prešiel celý svoj kraj a o Amerike ani nevravím.“

No Jaskyniarik správne tušil, že vetrik do vetra nerozpráva. Ale blížil sa obed, slniečko bolo vysoko nad oblakmi, príjemne hrialo, tak sa Jaskyniarik išiel ukryť do svojej jaskyne.

Pre neho, čo býval v chladnej jaskyni, bolo veľmi teplo sa vonku na obed zdržiavať. Chlapec zostal sám. No o chvíľu už zabudol na príhodu s vetříkom. Slniečko príjemne hrialo, a preto si ľahol pod strom, odložil si batoh, do ktorému mu mamička prichystala desiatu.

Batoh si dal pod hlavu, širák s červenou stužkou si potiahol na čelo a spokojne odpočíval. O chvíľu mu viečka oťaželi až zaspal. Pred večerou ho prebudil kamarát Jaskyniarik, potriasajúc ho za rameno.

„Vstávaj, Važťanček! Kde máš ovečky?“

„Nechaj ma ešte spať. Tak sa mi príjemne odpočíva.“ nazlostene odpovedal rozospatý chlapec.

„Odpočíva? Ovečky si hľadaj, stratili sa!“

Važťanček sa preľakol a začal hľadať ovečky. Keď ich nikde nevidel, zobral si píšťalku a začal hrať. Ale po ovečkách akoby sa zľahla zem.

„Ovečky, ovečky moje, kde ste? Prestaňte sa hrať na skrývačku, ukážte sa mi!“ Chlapec vybehol na lúku, ale ovečky nikde nevidel.

„Jaskyniarik, Jaskyniarik, ja nemám ovečky!“ vyľakaný chlapec behal po lúke a do očí sa mu tísli slzy. „Prečo sedíš, Jaskyniarik, pomôž mi ich hľadať!“ prosil kamaráta.

„Ej, Važťanček, sadni si ku mne. Ešte budeš sily potrebovať. Varoval som ťa, nezahrávaj si s vetříkom.“

„Čo má s tým vetřík spoločné, že sa mi stratili ovečky?“ s plačom sa pýtal chlapec.